“Biz azərbaycanlılarıq!”

Milli birliyin təşəkkülü və qlobal addımları

Həmrəylik anlayışına qədim zamanlarda belə rast gəlmək mümkündür. O cümlədən bəşər tarixinin ən qədim yazılı dastanı olan “Gilqameş” dastanında da. “Güc birlikdədir” ideyasını aşılayan dastanın baş qəhrəmanı Gilqameş nə qədər güclü olsa da, tək olanda natamamdır. Amma onun qəhrəmanlığı Enkidu ilə qarşılaşdığı zaman əhəmiyyət kəsb etməyə başlayır. Onların dostluğu insanın öz varlığını başqasında tapması, gücünü paylaşmaqla böyütməsi, qorxularını birlikdə aşmasının təcəssümünə çevrilir. Dastanın ən kədərli epizodlarından olan Enkidunun ölümü isə birliyin dağılmasına işarədir. Çünki məhz həmin andan etibarən Gilqameş ölümsüzlük axtarışına çıxır və anlayır ki, fərdi ölümsüzlük mümkün deyil, insanı yaşadan birlikdir, həmrəylikdir.

Min illərdən gələn ideya bu gün də eyni olaraq qalır. Zaman dəyişib, coğrafiyalar genişlənib, xalqlar dünyaya səpələnsə də, mif, dastan və müqəddəs mətnlərdəki birlik ideyası həmişə xilasedici qüvvə kimi xatırlanır. Azərbaycan xalqının tarixi də bu baxımdan istisna deyil. Minilliklər boyu bu torpaqda formalaşan ictimai münasibətlərdə el birliyi, qan bağları və ortaq məsuliyyət əsas rol oynayıb. Xalqımız üçün “el” anlayışı həm də mənəvi sığınacaq mənasına gəlir. Tarixin ağır dövrlərində – müharibələrdə, işğallarda, deportasiyalarda məhz el birliyi bir çox faciələrin qarşısını alıb. Ona görə də Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü planetin müxtəlif guşələrinə səpələnmiş soydaşlarımızı mənəvi cəhətdən bir araya gətirən milli qürur və birlik rəmzinə çevrilib.

ARAYIŞ: Hazırda dünyanın 70-dən çox ölkəsində ümumilikdə 50 milyondan çox azərbaycanlı yaşayır. Təkcə qonşu İranda təxminən 30 milyon etnik azərbaycanlının yaşadığı bildirilir. Məhz bu reallıq 31 Dekabr – Həmrəylik Gününü geniş Azərbaycan diasporunu vahid milli kimlik və ortaq Vətən sevgisi ətrafında birləşdirən xüsusi bayrama çevirib. Əlamətdar günün rəsmi status alması isə ümummilli lider Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. 1991-ci il dekabrın 16-da Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sədri kimi çıxış edən Heydər Əliyev dünya azərbaycanlılarının birliyinin tarixi zərurətini əsas götürərək, 31 dekabr tarixini Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi və Birlik Günü elan etdi. Azərbaycan müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra, 1992-ci ildən etibarən 31 Dekabr – Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü ölkə miqyasında dövlət bayramı kimi qeyd olunmağa başlandı. 1993-cü ildə isə Prezident Heydər Əliyevin imzaladığı fərmanla bu tarix qeyri-iş günü elan edilərək dövlət bayramı statusu qazandı.

Əfsuslar olsuun ki, tarixi proseslərin, müharibələrin, inqilabların, imperiya parçalanmalarının və məcburi miqrasiyaların nəticəsində Azərbaycan xalqının böyük bir hissəsi uzun illərdir Vətəndən kənarda yaşayır. 31 dekabr tarixi ayrılıqların yaratdığı mənəvi parçalanmanı aradan qaldıran, xalqın bölünmüş hissələrini ruhən birləşdirən simvolik gündür. Hətta etnik mənsubiyyətcə azərbaycanlı olmayan, lakin Azərbaycanda doğulub boya-başa çatmış insanlar belə bu həmrəylik ənənəsinə qoşularaq özlərini bu torpağa bağlı hiss edirlər. Bu gün vətənə bağlılıq və azərbaycançılıq ideyası dünyanın dörd bir tərəfində yaşayan azərbaycanlıları vahid amal ətrafında birləşdirən əsas dəyərə çevrilib.

Bir məqamı da xatırladaq ki, uzun müddət diaspor anlayışı coğrafi reallıq kimi qəbul olunurdu. Xaricdə yaşayan azərbaycanlılar, sadəcə, say etibarilə mövcud idi. Lakin müasir dövrdə bu anlayış köklü şəkildə dəyişib. Hazırda diaspor milli maraqların beynəlxalq müstəvidə ifadəçisi, informasiya müharibəsinin ön cəbhəsində dayanan gücə çevrilib. Xüsusilə son onilliklərdə Azərbaycan həqiqətlərinin

dünyaya çatdırılmasında, işğal faktlarının ifşasında, mədəni irsin qorunmasında dünya azərbaycanlılarının həmrəy fəaliyyəti həlledici rol oynayıb. Proses bir daha təsdiqləyib ki, həmrəylik, həm də strateji üstünlükdür. Xatırladaq ki, Azərbaycan xalqı XX əsrin sonu və XXI əsrin əvvəllərində ağır sınaqlardan keçib. Torpaqların işğalı, yüz minlərlə insanın qaçqın və məcburi köçkün vəziyyətinə düşməsi, informasiya manipulyasiyaları milli həmrəyliyin vacibliyini daha kəskin göstərirdi. Həmin dövrdə dünya azərbaycanlılarının vahid mövqedən çıxış etməsi milli mübarizənin ayrılmaz hissəsinə çevrildi. Bu həmrəylik İkinci Qarabağ müharibəsində əldə etdiyimiz qələbədən sonra öz aktuallığını qoruyub saxladı. Daha dəqiq desək, əldə olunan tarixi nailiyyətlər həmrəylik anlayışına yeni məna qazandırdı. Bu gün həmrəylik özünü işğaldan azad edilmiş ərazilərin bərpa prosesində, mənəvi dirçəlişdə büruzə verir.

Xarici ölkələrdə yaşayan azərbaycanlı diaspor icmaları Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Gününü müxtəlif formatlarda və geniş miqyasda qeyd edirlər. Bu cür tədbirlər diaspor üçün milli mədəniyyətimizin tanıdılması və yerli ictimaiyyətlə səmimi əlaqələrin qurulması baxımından mühüm platforma rolunu oynayır. Məhz birgə təşəbbüslər sayəsində Həmrəylik Gününün əsas mahiyyəti – birlik, mənəvi yaxınlıq və milli həmrəyliyə sədaqət icmalar arasında daha dərindən hiss olunur. Avropa ölkələrində yaşayan azərbaycanlılar da Həmrəylik Gününü xüsusi coşqu və fəallıqla qeyd edirlər. Həmin tədbirlər çərçivəsində icma üzvləri bir araya gələrək Azərbaycan tarixi, milli kimliyi və müasir reallıqları barədə təqdimatları dinləyir, milli musiqi və rəqs nümunələrinə tamaşa edirlər. Şübhəsiz, əsas məqsəd diaspor üzvləri arasında həmrəyliyi gücləndirmək və yaşadıqları ölkədə Azərbaycanı layiqincə təmsil etməkdir. Eyni yanaşma ABŞ-da fəaliyyət göstərən diaspor təşkilatları üçün də xarakterikdir. Amerika qitəsində yaşayan soydaşlarımız Həmrəylik Gününü həm rəmzi məna daşıyan, həm də praktiki baxımdan milli birliyi möhkəmləndirən önəmli tarix kimi dəyərləndirir və bu günü müxtəlif təşəbbüslərlə qeyd edirlər. ABŞ-ın müxtəlif şəhərlərində fəaliyyət göstərən azərbaycanlıların icmaları bu əlamətdar gün münasibətilə Azərbaycan bayrağı altında bir araya gələrək toplantılar keçirir, mədəni gecələr, musiqi və ədəbi-bədii proqramlar təşkil edirlər. Eyni zamanda, gənclər üçün maarifləndirici görüşlər və milli kimliyə dair müzakirələr tədbirlərin əsas leytmotivinə çevrilir. Son illər rəqəmsal imkanların genişlənməsi ilə Həmrəylik Gününün qeyd olunması yeni format qazanıb. Sosial şəbəkələr üzərindən birgə təbrik mesajları, videoçarxlar və onlayn tədbirlərə tez-tez rast gəlinir. Dünyanın dörd bir yanında yaşayan soydaşlarımız virtual platformalar vasitəsilə bir-birini təbrik edir, mənəvi yaxınlıq və həmrəylik nümayiş etdirirlər.

Yazımızı əvvəldə nümunə gətirdimiz “Gilqameş” dastanı ilə bitiririk. Qənaətimizə görə, bu dastanla Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü arasında çoxəsrlik məsafə olsa da, ideya eynidir. Bəli, insan tək olanda fanidir. Azərbaycan xalqının gücü məhz faniliyi devirmək, həmrəy olmaq bacarığındadır.

Nəzrin ELDARQIZI
XQ

Xalq qəzeti .- 2025.- 31 dekabr (№ 275).- S.9.